

MOTTO: Och svearnas sköldemärke
står risfat på Ålands strand.
KABLSSON-KAMSDAHL.

ÅLAND

STRÄNGAR, SOM BRUSTIT

NÅORA DIKTER AV DE ÅLÄNDSKA FOLKSKALDERNA
ERIK KARLSSON-RAMSDAHL
OCH
ERIK MATTSSON

MARIEHAMN 1923
ÅLANDS TIDNINGS-TRYCKERI AKTIEBOLAG

TVENNE ÅLÄNSKA FOLKSKALDER.

Är det Ålandsöarnas underbart vackra natur — är det de åländska lövängarnas sällsamt fagra blomsterprakt — är det tal-trastens melodiska toner i sommarnattens trolska skymning — är det viddernas aldrig tystnande böljesång vid utskärens karga kobbar, som väckt till liv diktarhugen hos öarnas enkla fiskarfolk? Eller är det den tändande forntidssagan, som ur våra tusende och åter tusende gravdösar och ättehögar viskar till oss om bortgångna släktleds bragder i längesedan svunna tider? Eller är det a l l t detta i mäktig förening?

Inför dessa frågor äro vi svarslösa.

Ett står emellertid fast. Öarnas land är skaldernas land.

icke så, att vi kunna yvas över s t o r a diktare, vilkas namn och gärning vore kända ute i världen. Sådana äga vi icke. •

Men vi kunnaj i stället prisa/ oss lyckliga över att i de låga, fattiga tjällen skären runt dikten omhuldas med den öm-maste kärlek. Och ej nog därmed. På Åland är det en vanlig företeelse, att fiskaren i skötbåten, sjömannen vid rorkulten, bon-den vid plogen gärna, då stämningen är den rätta, uttrycker sina tankar och känslor i poetisk form, ej sällan på rimmad vers.

Somliga nå därvid långt och bliva f o l k s k a l d e r i detta ords vackraste och bästa betydelse.

Ännu för tre år sedan ägde Åland tvenne sådana av rang. I dag finnes ingendera av dem mer i livet. De, som gudarna älska, dö unga.

— På en av de vackra, små öarna i den nordåländska arki-pelagen — Bergö i Finströms socken — strängade den utfattige småskolläraren E r i k M a t t s s o n sin lyra.

Han var son till en byskomakare och hade sannolikt ärvt sin faders yrke, om blott de yttre betingelserna förefunnits. Ett oblikt öde hade låtit honom födas krympling. Hans högra arm var förlamad.

Men hjärnan var klar och tankeskarp. Och hans ande älskade att drömmande och sökande sväva ut i högre rymder.

Han genomgick med utmärkelse kommunens högre folkskola. Sedan ville han fortsätta vid seminariet. Men armodet trädde hindrande i vägen. Ett år följde han med undervisningen vid Ålands folkhögskola. Och så begynte för honom den hårda brottningen med livets vedervärdigheter.

Kyrkoherden i hans hemsocken och föreståndaren för folk-högskolan lade sig ut för honom, och tack vare deras varma förord gavs honom omsider plats som lärare i Ålands minsta och avlägsnaste småskola.

Lönen — den skola vi icke tala om — det var den uslaste svältlön, man kan tänka sig.

Men Erik Mattsson var nöjd med sin lott. Den lekamliga hungern, som dock ofta var hans gäst, bekymrade honom icke. Han hade i sina kära böcker och i sin diktning allt, vad han för sin del av livet fordrade. Hans kropp svalt. Men hans ande frossade i fantasiens härliga världar.

Erik Mattsson var skald. Med fastare underbyggnad och större förkunskaper hade han kunnat hinna långt. Men även mycket av det, som han med sina små förutsättningar skapade, äger bestående värde. Oftast dallrade i innerligt veka ackord hembygdstoner ur hans strängar. Åland och dess folk voro honom kärare än allt annat i livet. Och denna stora kärlek sjöng han ut i toner, som trängde djupt in i varje åländskt hjärta. Han sjöng om sin bygd i sol och i gråvädersstämning, han sjöng om sitt folk i krig och fred, i helg och socken, om dansen på logen, om det hårda arbetet på åker och äng, om kampen för livet därute på de storm-piskade vidderna. Och när hans folk stred sin stolta strid för återföreningen med moderlandet, eggade hans tändande kyäden kämpande fylking.

Höstens 1920 brötos hans krafter. Ålands förbannelse, tuber-kulosen, lade honom på sjuksängen. Undernärd som han var

Den 5 blev han ett lättfånget byte för den hemska sjukdomen.

februari 1921 svävade hans frigjorda ande bort till de rymder, dit den länge trånat.

Erik Mattsson var en alltför anspråkslös natur, för att han under sin livstid skulle ägnat ens en avlägsen tanke åt att giva ut sina dikter i tryck. Men manuskripten hava pietetsfullt till-varatagits av Ålands Ungdomsförbund.

Erik Mattsson dog vid 40 års ålder.

Måndagen den 5 mars 1923 spred sig kring öarna den sorg-liga underrättelsen, att den efter Erik Mattssons frånfälle ende återstående åländske folkskalden av betydelse E r i k K a r l s s o n - R a m s d a h l skattat åt förgängelsen.

I Bertbyvik i Saltviks socken vid stranden av det stormiga, opålitliga »Norrhavet» såg han första gången dagens ljus. Fadern var strömmingsfiskare, skötläggare, liksom före honom förfäderna i många släktled varit det. Även sonen Erik valde havsfiskarens hårda yrke. Någon skolundervisning erhöi han ej. Men han uppfostrade och utbildade sig själv, läste på lediga stunder alla de böcker, han kom över, begrundade det han läst och odlade på detta sätt sin själ.

Redan i helt unga år begynte han för sitt nöjes skull skriva vers. Senare författade han även små noveller. Liksom Erik

h

Mattsson hade också Erik Karlsson-Ramsdahl en i ögonenfallande stor diktarbegåvning. År 1906 utgavs genom förmedling av den unge folkskaldens vänner och gynnare i Helsingfors hans första novell »Rannö», och år 1910 trycktes hans andra, »Amerikafarare». Vardera boken erhöll en synnerligen fördelaktig kritik.

Mest -skrev han emellertid vers. I detta avseende var han mycket produktiv. Snart sagt otaliga äro de av Karlsson-Ramsdahl författade dikter, som under det senast förflutna decenniet publicerats i tidningen »Åland».

Även han besjög helst den älskade åländska hembygden. Det ämnet sporrade som intet annat hans håg och värmdde hans hjärta.

Erik Karlsson-Ramsdahls kynne var städse allvarstygnt, ofta med ett inslag av ruvande pessimism. Erik Mattsson sjöng icke sällan livsglädjens lov. Erik Karlsson-Ramsdahl gjorde det aldrig. Men där låg en bärande lyftning i hans sång. Och även han förstod att tända sin omgivning.

Karlsson-Ramsdahl trädde oftare än hans anspråkslösare sångar-broder i förgrunden. Då Åland firade sina hembygdsfester, var det i de flesta fall han, som fick folkets kallelse att författa prologerna. Och han löste städse sin uppgift med heder.

Hans sista stora dikt var festprologen vid senaste sommars allsvenska sångarting på Åland. Den mottogs med hänförelse.

I detta sammanhang må nämnas, att den vackra dikten »Öarnas land» flutit ur hans penna. Den sången sjunges nu allmänt på Åland. Avsikten var, att den skulle bliva Öarnas folksång. Den

— VIII —

blev det icke, därför att den gängse melodien ansågs för ända-målet otillfredsställande. Sedan s'enaste sommar är det i stället för John Grandells »Ålänningarnas sång», som skärgårdsfolket reser sig och blottar sina huvud.

Erik Karlsson-Ramsdahl skulle icke varit den äkta ålänning och kärnkarl han var, om han icke under sitt folks långa och hårda kamp stått bland de främsta i eldlinjen. I de avgörande ögon-blicken brusade tonerna från hans strängar mäktigare och stoltare än någonsin, alltid manande till oförfärad mannagärning.

I den ålandsdeputation, som på vintern 1918 framförde till Sveriges konung och folk ålänningarnes vädjan, var han en av medlemmarna.

Vid en av de banketter, som i Stockholm gävos för de åländska sändemännen, uppträdde den enkle fiskaren och uppläste inför det lysande och förnåma auditoriet en av honom själv författad versifierad hälsning från Ålands kämpande svenskar

till stamfränderna i moderlandet. Med stormande bifallsyttringar mottog vid detta tillfälle den rikssvenska allmänheten folkskaldens från Ölandet gripande dikt.

Erik Karlsson-Ramsdahl är icke mer. En av de sista da-garna i februari insjuknade han i lunginflammation. Och några dagar senare hade hans lampa brunnit ut. Han dog vid 48 års ålder.

Med hans bortgång slogs dörren till det lilla fiskarhemmet i Bertbyvik på vid gavel upp för armodet, som nu där gjort sitt inträde. Den åländske folkskaldens änka och hans fyra barn hava mist sitt stöd.

Erik Mattssons-Ratsdahls rika manuskriptsamling har kultur-föreningen »Ålands Vänner» i Mariehamn tagit i vård för att i sinom tid utgiva densamma i tryck.

Ifrågavarande kulturförening har på annat sätt redan tidigare i handling velat giva uttryck åt sitt erkännande och sin uppskattning av folkskalden Erik Karlsson-Ramsdahls gärning.

* * *

Då det ursvenska Åland vid årets stora utställning i Göteborg för stamfränderna från när och fjärran önskar att, i den mån dess begränsade tillgångar och krafter det medgiva, demonstrera sin i många hänseenden egenartade, åldriga kultur, anser det som en given sak, att även den åländska allmogedikningen vid denna utställning företrädes.

För detta ändamål har föreliggande lilla häfte, vilket vi benämnt »Strängar, som brustit», i största anspråkslöshet till-kommit.

Det innehåller några dikter av de tvenne nyligen bortgångna folkskalderna Erik Karlsson-Ramsdahl och Erik Mattsson.

Åland i maj 1923.

Enligt uppdrag av föreningen »Allsvensk Samling på Åland»:

ARTUR OYLLING.

WALTER SJÖBLOM.

STRÄNGAR, SOM BRUSTIT

ÅLAND.

Av ERIK KARLSSON-RAMSDAHL.

Där Bottenhavsbölja och Östersjövåg
slå samman i enande, dådkraftigt möte,
vad famna de väl i sitt svallande sköte
om icke de öar, där livet har skänkt oss
en strand och ett hem, vilka fånglat vår håg.

Vårt Åland de famna. Den sång vi oss lärt,
den leder sitt ursprung från dånande bränning,
från vågor, som slå mot den yttersta känning,
vårt öga kan skönja. Om mer oss ej givits
av ödet, vi ingenting mera begärt.

Men mycket oss givits! Ur blånande sjö
har vuxit det land, som vårt eget vi kalla,
med åkrar och ängar, med hem för oss alla,
med högsommarsol över vajande skördar,
med stjärnornas glans över gnistrande snö.

Vi älska vårt Åland, vår fädernebygd.
Vi älska dess böljor, dess åkrar, dess lunder.
Vår rika natur uti skördtidens stunder
oss återbetalar vår svett och vår möda,
vår stråvan, vår hängivna kärlek, vår dygd.

Var möter vårt öga en skönare syn
än blommande hagar och blånande sjöar
med dallrande solglans kring klippor och öar,
med strålande morgon kring tjusande vidder,
med dalande sol över skogarnas bryn!

Var lyssnar vårt öra till ljuvare sång
än den, de bevingade skarorna sjunga,
när våren de hälsa med stämma och tunga,
som vida kring vaknande fjäuarne ljuder
så ren och så fri från bekymmer och tvång!

Och spridda kring hundrade öar och skär
vi, barn av vårt Åland, här leva och bygga,
men, minns det, gemensamt vi äga en brygga,
som leder och binder och kallar oss samman;
en lösen, som ljuder från fjärran och när.

Den stam, vilkens grenar vi äro i dag,
var s v e n s k , så långt tiderna tälja och minnas.
Av vad den fått pröva, den lärdom bör vinnas,
att trohet och endräkt ge hållning och styrka,
att makt kan besegras med rätt och med lag.

Vårt språk, vår kultur, vår historia, vår sång
i arv hava gått ifrån fäder till söner.
Ännu är det vårt. Vi dess verkningar röner.
Oss anstår att vårda, bevara och bruka
den skatt, som oss gavs under tidernas gång.

Så slutom oss samman! Kring öar och skär
en susande maning i aftonen ljuder.
Vårt Åland vi famna med blicken. Det bjuder
oss skåda tillbaka och framåt och säga:
Vi älska vårt Åland, vårt hemland det är

TILL MIN ÅLÄNDSKA HEMBYGD.

Av ERIK MATSSON.

Var finnes väl fagrare ängar
med vivor och sippor och rönнар
och häggar och ekar och lönnar
och blommande hagtorn än här!
Var finnes väl skönare dalar
med svala och skuggrika salar
än de, som vår härliga hembygd
till glädje och lust oss beskär!

Var finnes väl fagrare fjärdar
och vackrare holmar och hällar!
Var stråla väl vackrare kvällar
än vårljusa kvällarna här!
Var fläktar en vind till vårt möte
med friskare doft i sitt sköte
än den, som så älskeligt leker
kring hembygdens klippor och skär!

Var flammar en skönare vårdkas
än den, som vi tända på bergen,
när maj målar vårgroņa färgen
i dalar, där drivan nyss låg!
Var trädes en gladare ringdans!
Var bindes en skönare blomkrans,
än den, som i midsommarkvällen
på stängerna fästas du såg!

Var sjunger väl havet mer ljuvligt
än här, där sin dyning det rullar
mot strändernas klippor och kullar,
där havsfågeln rett sig ett bo!
Ja, säg, var i världen den vida

det gives en vrå, där de spr. da,
syrenernas blommor, en vällukt,
som här uti hemgårdens ro!

Var finnes en bygd mera fager
än öarnas bygd, än vår egen!
Var taga vi lättare stegen
än här över hembygdens mark!
Vad mista vi ej, om vi bryta
de band, som vid hemmet oss knyta!
Vi måste, vi m å s t e t i l l b a k a .
Vår längtan den blir oss för stark.
Strängar, som brustit.

BERTBYVIK.

Av ERIK KARLSSON-RAMSDAHL.

Frigjort vatten åter krusas
utav vårens vind,
ytan i sin spegel fångar
morgonsolens kind.
Al och björk kring vana stränder
knyta sina blad,
och på slätten spelar orren
upp sin vårballad.

Ack, jag älskar dina stränder,
sköna Bertbyvik,
barndomshem på stenig kulle,
åldrig, minnesrik.
All min levnad här förrunnit
intill denna dag,
sol och skuggor hava växlat
enligt livets lag.

Här min sorg jag djupast kände,
här min tår jag fällt.
Här ha trevnad, fröjd och glädje
i min väg sig ställt.
Här min moders tunga lärt mig
bedja barnens bön.
Här ha arbete och strävan
Vunnit mödans lön

Här jag första gången fattat
åran i min hand,
när i sorglös lek jag stötte
båten ut från land.
Här ett segel första gången

förde mig framåt,
när min provseglats jag gjorde
i min faders båt.

Och när vinterns bistra boja
fängslat vikens våg,
min lektion i skridskoåkning
på dess is man såg.
Därför är du kär mig vorden,
Ålandsbygden lik,
dina ständer och ditt vatten,
vana Bertbyvik.

Väl är torvans jordmån mager,
skänker icke bröd.
Väl är hemmet, jag här äger,
blott ett torftigt stöd.
Men vad mig försynen givit
här vid vikens strand,
jag ej annorstädes finner
i det vida land.

Nu, när vår och liv sig spegla
i din bölja klar,
vill jag hjärtats maning följa,
den jag länge bar:
den, att ut ditt namn få bära
uppå sångens arm.
Hembygdsvik, för dig min känsla
städse brinner varm.

Dock, jag vet det, ingen främling
så dig älska kan
som den, vid din strand har vuxit
upp från barn till man.

Men jag sjunger mina minnen,
främling, här för dig.
Var så god och sjung om dina

minnen, du, för mig.
Kanske också du är fästad
lika starkt som jag
vid de stigar, du har trampat
i din barndomsdag.
Är du det, så räck mig handen,
jag vill trycka den.
Hembygdskänsla, underbara,
väx dig stark igen!

Väx dig stark i varje hjärta
över land och skär!
Hembygdskärlek, må du bli vår
första kärlek här!
Då skall hembygdssången välla
mera djup och rik,
om den flödar till vårt hjärta
från vår hembygdsvik!

TILL ÅLANDS UNGDOM.

Av ERIK MATSSON.

Var stolt av din härkomst, du ungdom, som går
med friborna tankar i fädernas spår,
de fäders, som sova i inullen! —
Hör! Manande ljuder ännu deras röst
i leende vår som i stormande höst
ur dunklet av grönskande kullar.
Den manar, den rösten, till kamp för vår bygd,
den manar till trohet, till mandom och dygd,
den manar till gång
under tändande sång
mot framtida frihet ur bojor och tvång.

Som vårbäcken bryter i brukande lopp
vart mötande hinder, när solen slår opp
sitt vaknande, värmande öga,
så ställe du, ungdom, med jublande håg,
med tjusning i hjärtat, ditt glättiga tåg
mot strålände sol i det höga!
Dig blir icke dagen för kvav och för tung.
Din kärlek är varm, och din tanke är ung
och frisk som den fläkt,
som i morgonens vakt
kring lummiga stränder sig svingar så käckt.

Vår härliga bygd är din älskade brud,
som klär sig i blommornas strålände skrud,
när vintrarnas dimmor försvinna.
För henne din varmaste kärlek lägg ned
som offer på fädernas altare. Bed,
att framtidens norna må spinna
en tråd av det vackraste, rödaste guld
för hembygdens lycka, att tiden blir huld
för henne, som är

oss alla så kär!
Att hembygden skydda, du ungdom, o, svär!

Se, dagen dör bort. Ovor skogarnas krans
den ännu ses dröja, den purprade glans,
som solen till avsked oss sänder.
Den lyst dina steg över grönskande stig,
och länge i natten den vilar ej sig,
förr åter sin fackla den tänder.
Den värmer med glädje var spirande brodd,
som gömmer på krafter för framtida sådd.
Den sänker så blid
i högsommartid
sin strålgans till skog och till blommande lid.

Lyft, ungdom, på sångernas vingar en bön
för hembygdens väl, medan skogarnas krön
än famnas av kvällsolens skimmer,
och låt den sig blanda med bruset, dig når,
likt röster ur forntidens dunklaste vrår,
från havet, där rodnadens glimmer
i skönaste guldglans har slagit en bro,
en bro, över vilken i kärlek och tro
vår tanke än går
som se'n hundra år
med brinnande längtan i fädernas spår.

FESTDIKT.

Av ERIK KARLSSON-RAMSDAHL.

Flyende dag i midnattsstunden
speglar i havet sin rosenkind.
Lekande dyning kring utskärsgrunden
ångar ekot av somnad vind.
Skymningslöjan kring land och vatten
änkes genomskinlig och fin.
Himmelns azur i juninatten
purpurstänks som av blodmängt vin.

Aftonrodna'n har nattens timma
länkat samman med morgonljus.
Kullar rodna och fjärdar glimma,
glittra, dallra i vågors brus.
Nytänd sol över norden lågar,
smälter drivans och hjärtats snö,
strör som pilskur från gyllne bågar
guldglansstrålar kring land och sjö.

Livets ävlan, dess bördor tunga
glidit ha från vår skuldra ned.
Skaror samlats att sånger sjunga.
Så är vår, så var fädrens sed.
Solens högtid i nord skall firas
vid de flammande lågors glans.
Hjärtan mötas, och kransar viras.
Stunden själv är en minneskrans.

Sök den fånga! Dess dofter strömma
mot ditt hjärta i livets vår.
Midnattsdrömmen är skön att drömma,
skön att minnas i framtidsår.
Ljusa minnen från ungdomsdagar

följa dig till din levnads höst.
Göm dem troget, ty våldets lagar
söka slita dem "ur vårt bröst.

Sång och glädje är livets krydda.
Därför samlas vi än en gång
man ur huse från gård till hydda
kring vår härliga svenska sång.
Minnet manar och stunden bjuder.
An vi äga vårt ursprungsord.
Låt det ljunga! Dess stämma ljuder
stark som tordön i skandisk nord.

Nordmanssång på Ålands stränder
vårda den! Den är vår, är s v e n s k .
Håll den samman med trogna händer,
sjung den högt, den är fosterländsk!
En gång steg den mot Odins salar,
lyfte bommen från Vallhalls port.
Lika mäktigt dess stämma talar
än i dag, som den fordom gjort.

Ljuset, sången, de höra samman
i naturens och andens värld,
sköna båda som aftonflamman,
vilken strålar på solens härd.
Allt, vad forntid och nutid tänkte,
tolkas djupast uti vår sång.
Allt, vad livet oss engång skänkte,
höjs med sången ur glömskans tvång.

Folk, som samlats på Ålands stränder,
närmast Svea, sitt moderland,
än med vemod en tanke sänder
över Östersjöns silverband.

Ej vi glömt, vad oss Svea givit,
vår historia, vårt språk, vår sång.
Vad vi voro och vad vi blivit,
Svea skänkt under seklers gång.

Gryningsstrimman i midnattsstunden, —
kärlekens stämma i folkens bröst
bjuda: Ljude kring utskärsgunden
högt vår sång med förenad röst!
Sjung Hans lov, som i tidens gryning
jusets flöden oss bragte fram!
Ekot svävar kring fjärdens dyning. —
Leve, leve vår svenska stam!

TILL MODER SVEA.

Av ERIK MATTSSON.

Är icke du vår moder, du, som skänkte
varenda droppe av vårt varma blod!
Säg, kläddes ej de tankar, som vi tänkte
vid modersbröst, i ord, dem du förstod!
Och klingar ej vår sköna sång i toner
som bära svenska språkets vackra dräkt!
Och stiger icke än mot högre zoner
dess hjärtevarma, friska, ljuva fläkt!

Är icke du vår moder! Varför kallar
man oss förrädare, när i vårt bröst
det blod, som varmt i våra hjärtan svallar,
höjt såsom aldrig förr sin längtans röst?
Ar icke den förrädare, som säljer
sin moder kär, sitt eget fosterland,
som fegt för löften och för guld sig väljer
ett stöd, en fosterbygd på annan strand?

O, fädrens Svea! Städs' för oss du varit
en moder huld, fastän ifrån oss skild.
Se, tid, som gått, och växlingar, som varit,
ha ej förmått fördunkla än din bild,
vi djupast djupt i våra hjärtan bära
med samma kärlek som se'n hundra år.
Din sorg är vår, din ära är vår ära.
I alla skiften är du, Svea, vår.

Var blev ett band oslitligare spunnet
än mellan barnet och dess moders famn!
Var blev ett namn på denna jorden funnet
mer älskat än en moders dyra namn!
Vem bar en Sulamits fördolda längtan,

en Salamis begär mer tungt än de,
som byggt förborgat under år av trängtan
en bro för att den kära återse!

Vi trofast byggt i de förgångna tider
en sådan bro; mot väster är den sträckt.
Nu våren gryr, den frihetsvår, som sprider
utöver världen hän sin friska fläkt.
Nu vilja också vi i frihet draga
hem till vår moder efter sorgens år.
Nu vilja vi med stöd av rätten taga
igen den rätt, som är och varit vår.

Vi hava, Svea, ingen annan moder
än dig, du, i vars sköt vi ha vår rot.
Och restes mellan oss de högsta stöder,
dig, endast dig, vi blicka dock emot.
Vi kunna ej för guld och löften sälja
kultur och modersmål och fosterland.
Vi kunna ej för allt i världen välja
ett stöd, en fosterbygd på annan strand.

En gång skall bojan äntligt ligga bruten,
och vägen hem en gång skall öppnad bli,
och varmt i kära modersfamnen sluten
den längtande skall se sig glad och fri.
Vad dunkla ödet än till dess oss giver,
vi ställa, Svea, hem till dig vår gång.
Vår fasta vilja städse så förbliver.
Tag, dyra moder, mot vår längtans sång!

FRÅN ÅLANDS SKÄR.

Av ERIK KARLSSON-RAMSDAHL.

Det höjer sig bortom havet ett tusende öars land, där vågor från norr till
söder slå samman emot dess strand. Se'n urtid det trotsat stormar, vars
språk det lärt att förstå. Se'n urtid det trotsat vågor, som högt mot
klipporna slå

Det lever där bortom havet på Ålands tusende skär ett folk, som sin
styrka prövat, med stolthet sitt namn än bär. Det brukar den karga
jorden, det tungt bakom plogen går; men även från vida havet sin
knappa bärning det får.

Dess anor gå långt tillbaka till dimhöljda tidens rand. Och svearnas
sköldemärke står ristat på Ålands strand. Det ej utplånats av stormar
och icke av vågors svall. Och huru än öden växla, det framgent bevaras
skall.

Vi sletos från moderlandet av främmande vapenmakt. Och främlingar
bojor smidit och dem på vår skuldra lagt. Ack, länge nog vi dem burit
och frågat med tålmod: Vad, väktare, lider natten? När ljusnar en
morgon god?

Årtionden så vi frågat, men ingen oss givit svar. Dock, lika länge vi
närde en gnista i bröstet kvar av hoppet, som ej får svika, så länge ett
hjärta finns, som fädernas arv bevarar och som deras mödor minns.

Och då när natten sig lägrat
som tätast kring folk och land,
när allt, vad blicken kan fånga,
är gnistor från krigets brand,
då skönjes en ljusnande strimma,
som slutligt skall famna skyn.
Vi veta, att gryningens timma
i strålglans står för vår syn.

Vi rikta vår blick mot väster,
där stamfädrens kummel stå,
där ära och minnen trona
och dit våra anor gå
Vi vända vår blick mot Sverige,
vår moder i gången tid,
i tro, att hon fannen öppnar
och sluter oss därinvid.

Det lever ute i havet
på Ålands tusende skär
ett folk. som mot stormen kämpat,
men ännu sitt namn dock bär.
Det ej sig förgäves värnat,
om ännu det bliva får
en pärla i Sveas krona
i tid, som oss återstår.

TILL SVENSKA DEMOLERINGSTRUPPENS BEFÄL OCH MANSKAP PÅ BOXÖ.

Den 14 sept. 1919.

Av ERIK KARLSSON-RAMSDAHL.

Till fest vi bjudits utav svenska männer,
som städse varit våra trogna vänner.
En skiekelsernas nyck Er förde hit
att grusa ned de fästen av granit,
dem Ryssland byggde under krigets dagar,
då trots och makt förskrevo folken lagar.

Och under tiden Ni härute stodo,
bad' Ni och vi varandra väl förstodo.
Ert varma handslag kände vi igen
ifrån en tid, då Åland svenskt var än,
tills likt ett barn från moderns arm det rycktes
av segrarns hand, när kampen äntligt lycktes.

Vi voro svenskar dä, när ödet förde
oss bland ett folk, där vi ej hemma hörde.
Se'n dess ha hundra långa år förgått.
Vi under tiden gjort, vad vi förmått
att ovan ytan hålla, vad man velat
hos oss förkväva. Är allt nu förfelat?

Vad äro vi i dag? Är' vi väl ryssar,
som rista kors och ge varandra kyssar?
Är' vi väl finnar, från vars tunga går
ett språk, det intet världens folk förstår?
Är' vi väl bubblor, vilka vinden tagit
uti sin makt och emot klippan slagit?

Nej, intetdera. Svenskar ha vi varit.
Vi varit det den dag, som sist har farit.
Hur än man hånar våra känslor ock,
förbli vi städse goda s v e n s k a r dock.
För svenska namnet gå vi redobogna
att stå och falla, våra bröder trogna.

Till kungs vi gingo, like svenske männer,
att säga ut, vad hjärtat varmest känner.
Allt Ålands folk begärde återfå
den stolta svenska fanan, gul och blå.
Allt Ålands folk sin barndomslängtan kände.
Till gamla Sverige det sig åter vände.

Ej under då, att kärlek oss förenar,
när utav samma stam vi äro grenar.
Ej under då, att glatt vi mötas här,
när ödet oss ett närmande beskär.
Ej under då, att löften sammanknytas,
om, nu en dröm, i verklighet kan bytas.

Till fest vi bjudits utav våra vänner.
Vi gästa glatt. Men vi dock nogsamst känner,
att ingenting vi kunna återge
av gästfrihet, vi här omkring oss se.
Vår t a c k s a m h e t, om den ock synes ringa,
den enda gengäld är, vi kunna bringa.

Snart nalkas dagen, då från Ålands stränder
mot T o r s och O d i n s land Ni återvänder.
Men när I sen vår vana hembygdsö
bland vågor sjunka ned i Östersjö,
så minns, att våra b ä s t a k ä n s l o r följa
Er på Er färd utöver skummig bölja:
Vår k ä r l e k är det, och den k a n e j d ö.

ERIK ARÈN.

Av ERIK MATSSON

I Ålands hävder susar
med guldren klang hans namn,
och havets sång, som brusar,
bär det uti sin famn.
Det namnet skall ej glömmas
på våra vana skär.
För alltid skall det gömmas
i tacksamt minne här.

Aréu hövding kära,
det är ditt stolta namn,
som strålar än i ära
i Ålands modersfamn.
Ditt stolta, ädla minne,
du tappra frihetsvän,
det tjusar folkets sinne
med bragdens strålgans än.

Du förde an i striden
den käcka bondehär.
Den tiden är förliden:
Ett sekel ren det är,
Se'n du i vårdagsljusning
till seger förde fram i ädel,
varm förtjusning
den stolta bondestam.

Du skydde icke faran.
Därtill var du för god.
Och käcka bondeskaran,
den hade också mod
att, när det gällde ära

och frihet, dyr och god,
för fosterbygden kära
uppfra liv och blod.

Arén, du hövding kära,
din mannabragd ännu
omstrålad är av ära. —
Nu, kämpe, vilar du
så stilla på din gärning,
som ej i glömska går,
hur tiden än sin tärning
på våra vägar slår.

HENRIK JOHAN GUMMERUS.

Av ERIK MATTSSON.

En präst var Gummerus, den modige man;
käck, högrest, det var han visst ock.
I striden han förde sin bondehär an
mot skäggiga fienders flock.

Sin stålblåa värja han häktade glad
i strumpbands-gehänget så grant:
»Nu åländska bönder, stan upp», så han sad',
»ty nu är jag eder sergeant!

Nu gå vi att peppra på ryssarnas kål,
att den får en bittrare smak.
Upp gossar! Må fienden pröva vårt stål
i kampen för frihetens sak!»

Och bönderna drogo i prästmans spår
med hurtigt och gladeligt mod:
»För hembygdens ära i gryende vår
vi offra vårt liv och vårt blod».

Gummerus han förde från strand och till strand
sin skara så modig och käck.
Och nu tände striden sin blodröda brand;
men ryssen blev slagen av skräck

och gav sig till fånga med tross och gevär,
— han fruktade hämnarens hot —
ty prästmans tappra och trotsiga här
det hjälpte ej strida emot.

Fastän det var endast allmogemän,
som stodo mot väpnad hord,
en ärofull seger blev vunnen, som än
ej glömmes i urgammal nord.

De kämpandes trofasta mannarnas,
deras kärlek så ädel och varm,
deras fäderneärvda vikingablod,
gav kraften åt klappande barm.

O, glöm icke yngling, den stolta bragd,
Jag ägnat min flärdlösa sång!
Vill du, om det gäller, så oförsagd
för hembygden blöda en gång?

Nu gömmas i kullen, där friden bor,
den tappra hövdingens ben.
Och vackert och skuggande gräset gror
kring lutande bautasten.

Hans gärning går icke i glömska ned. —
Ett sekel har lyktat sin gång,
se'n vågorna sjöngo på blånande led
för hjälten sin segersång.

De sjunga ännu, dessa Ägirs barn,
på glittrande, gungande stråt,
där fiskaren sänker i djupet sitt garn
och styr emot skäret sin båt.

Må länge det leva det ädla mod
och den trofasta manliga dygd!

Må öarnas söner våga sitt blod
för frihet och fädernebygd!

VÅRBRYTNING.

Av ERIK KARLSSON-RAMSDAHL.

När morgonen gryr över vaknande värld
med fågaringens rosor på kind,
då lossar jag seglet, då styr jag min färd
mot klippiga skär. Över glittrande fjärd
ag följer den bjudande vind.

Ty se, hon är kommen, den härliga vår,
med löften om grönska och glans,
med läkdom för tusende glödande sår,
med ömmande känslor för lidandets tår,
med blomster för vissnande krans.

De drömmar, jag drömde bland drivornas tvång,
de nå sin fullbordan i dag.
En morgon har randats, — fast natten var lång, -
då dukarna svälla för vindarnas fång
i ystra och lekande drag.

Jag styr mot, den lugna, den skyddande hamn,
dit våren har nått före mig,
där livet har bjudit mig sluta i famn
det högsta av allt, vad ett människonamn
kan vinna på levnadens stig.

Den skönaste färden är morgonens färd
i vårens förtjusande tid.
Den skönaste drömmen i drömmarnas värld
den drömde jag säkert å gungande fjärd
i stillhetens ensliga frid.

Och brisen, som friskar, är morgonens bris,
är vårvindens jublande sång. Den fyller mitt segel. Och dimmor och dis
försvinna likt fjärdarnas smältande is
för vindens och vågornas gång.

I blånande fjärran jag skönjer den ö,
där minnena flätat sin krans,
där bränningar hopas likt virvlande snö,
där vindarna sucka och somna och dö
i aftonens slocknande glans.

Jag njuter av frihet i frihetens värld,
där vårsolen bryner min kind.
Jag hissat mitt segel, se'n styr jag min färd
mot klippiga skär, över glittrande fjärd,
i morgonens vaknande vind.

MÖTET.

Av ERIK MATTSSON.

Natten är kommen, skymningen rår.
Ljuvliga drillar taltrasten slår. — — —
Hör, huru skönt det klingar!
Drömmande vit står vårfager björk,
tyst sover granen, skuggig och mörk. —
Kärleken — ack — har vingar!

Varligt hon nalkas, älskligt hon ler. —
Var ej så rädd, ty ingen dig ser —
ingen, nej ingen spanat. Ingen har följt din skuggiga stråt,
ingen har sett dig komma hitåt. —
Ingen din längtan anat.

Skogen ej skvallrar, käraste du,
skvallrar ej om de älskande tu,
som mötas uti dess sköte. —
Skogen den är den dunklaste famn;
skogen den är den tryggaste hamn för älskog
och älskogsmöte.

Skogen — du lilla — den tycker om,
att du dig skyndade, att du kom. —
Blomman har hem i skogen. —
Stig utan bävan in i dess sköt,
skynda dig, flicka, skynda och möt
vännen, som är dig trogen!

VID MIDSOMMARSTÅNGEN.

Av ERIK MATTSSON.

Man reste en midsommarstång på en kulle
vid gästgivargården i byn,
att alla, som förö den vägen fram, skulle
se »fäktaren» peka mot skyn.
Med båtar och sol och med kronor och kransar
den står där så fager, och »fäktaren» dansar
så bredbent och glad uti syn.

Och nu på en bergklack helt nära i backen
de unga sig taga en sväng.
Bad' Månsson och Jansson där kasta på klacken
och Smed-Per och kyrkvärdens dräng.
Och där dansa skräddar'n och skomakar-Manne,
och med sin fiol på en sten sitter Janne
och gnider så hurtigt var sträng.

Man stampar så lustigt i takt till polketten,
som ljuder så drillande glatt.
Och Månsson han pustar, och Per torkar svetten,
och Manne, han mister sin hatt.
Och där — aj! — stalp skräddar'n med Fina i berget:
det small, så det hördes helt säkert till Sverige't. —
Det väckte ett klingande skratt.

Från blommande täppor syrëndoften stiger
och blandas med doften, som går
från klöver, men skogen står enslig och tiger
med rodnadens färg i sitt hår.
Och lönnen sig pryder med vårgröna hängen,
och vit lyser rönnen, och nere på ängen
den rara violen nu står.

Men ungdomen dansar, och dansen den väcker
den sprittande glädjen allt mer.
Och gossen han bugar för flickan; hon sträcker
sin hand emot honom och ler.
»Och vill du ha mej», så det viskas så kärligt,
»säg inte då nej, för si livet är härligt —
och härligast, då jag dej ser».

Fiolen den sjunger, och skrattet det klingar,
för nu är det glädje i byn.
Och Månsson han tröttnar oj, se hur han svingar,
som tänkte han svinga mot skyn.
Men skraddarn blir sömnig, och ögat han gnuggar,
och skomakar-Manne blir hungrig och tuggar
en bulle så läcker och fin.

Och solen går upp över bergen. Den tänker:
Mån tro de ha bröllop i byn?
Och den är så glad, så den strålar och blänker,
så klar och så vänlig i syn.
Och vinden drar fram över berg, över bråtar,
och sjunger så ljuvliga midsommarlåtar,
och »fåktaren» pekar mot skyn.

VÅRA BARN OCH ANDRAS UNGAR.

Av ERIK MATSSON

»Våra barn», sa' Anna Stina,
»ä' så rara, så dom skina
likasom små änglaväsen.
Flitigt läsa dom katkesen,
och dom fick ... dom fick för resten,
våra barn, beröm av prästen.

Uti väven sitter Tilda.
Diskar, sopar, det gör Hilda.
Kalle bär in ved och vatten.
Lille Jontus matar katten.
Manda går med mat åt grisen.
Karolina tvättar spiseln.

Aldrig tränger jag ta' riset. —
Jag ä' lycklig på det viset,
att, om än jag har fått många
barn, behöver jag int' långa
läxor ge dom, förr'n dom lära
hålla far och mor i ära.

Men si, kommer andras ungar
kors! dom hojtar, så det gungar,
hela huset; men mitt öra
tål sånt väsen inte höra.
Nej, dom måste ut på backen,
annars tar jag dom i nacken.

Hur dom väsnas långa dagen:
trampar gräset ner i hagen;
fönsterrutor sönderslår dom;

våra snälla barn, dom klår dom;
snattar ärter och kålrötter;
kommer nå'n, dom ta' te fötter.

Om int' domses mammor agar
dom en liten smul, jag klagar
nästa läsförhör för prostén. —
Minns du den där rara osten,
som jag laga' häromdagen? —
Jo, — i går så va' en tagen.

Råttorna jag int' kan skylla:
mat i skåp och mat på hylla
brukar råttor inte gnaga;
våra barn inf heller taga
nån' ting utan lov av mamma.
Nej, — dom ungarna ...! Anamma!

Våra barn, de' måst' jag säga,
dom vill städa, dom vill feja,
dom ä' flitiga te lära,
håller far och mor i ära.
Andras ungar bara flänga
kring på backen, bara dänga.»

INNEHÅLL:

Tvenne åländska folkskalder, företal, ...	Sid.	V
Åland (E. K.-R.)	»	3
Till min åländska hembygd (E. M.)	»	6
Bertbyvik (E. K.-R.)	»	8
Till Ålands ungdom (E. M.)	»	12
Festdikt (E. K.-R.)	»	15
Till moder Svea (E. M.)	»	19
Från Ålands skär (E. K.-R.)	»	22
Till svenska demoleringsstruppens befäl och manskap på Boxö 1919 (E. K.-R.)	»	25
Erik Åren (E. M.)	»	28
Henrik Johan Gummerus (E. M.)	»	30
Vårbrytning (E. K.-R.)	»	33
Mötet (E. M.)	»	35
Vid midsommarstången (E. M.)	»	37
Våra barn och andras ungar (E. M.)	»	40